

АБ ІНТЭРАКТЫЎНЫМ УЗАЕМАДЗЕЯННІ Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ ЗАМЕЖНОЙ МОВЕ

У методыцы выкладання замежных моў сёння ўсе часцей звяртаюць увагу на падыход інтэрактыўнага ўзаемадзеяння ў працэсе навучання, у аснове якога закладзена ідэя ўзаемадзеяння навучэнцаў адзін з адным і з выкладчыкам. Навучанне замежнай мове з выкарыстаннем інтэрактыўнага метаду ў першую чаргу накіравана на развіццё камунікатыўных навыкаў у навучэнцаў, а таксама на іх стымуляванне да самастойнага вырашэння праблемных пытанняў.

Інтэрактыўны падыход уяўляе сабой сродак дасягнення камунікатыўнай мэты на занятках па замежнай мове, пры гэтым ён адрозніваецца ад прынцыпу камунікатыўнасці тым, што пры інтэрактыўным падыходзе назіраецца супрацоўніцтва навучэнцаў, а асноўная нагрузка кладзецца на развіццё ўменняў камунікацыі і інтэракцыі пры групавой рабоце [1, с. 12].

Такім чынам, у шырокім сэнсе паняцце "інтэрактыўнасць" з'яўляецца адным з асноўных прынцыпаў навучання. Пры гэтым вядучымі прыкметамі і інструментамі інтэрактыўнага ўзаемадзеяння з'яўляюцца палілог, дыялог, мыследзейнасць, сэнсатворчасць, міжсуб'ектныя адносіны, рэфлексія і інш. [1, с. 13]. Гэта значыць, што інтэрактыўнасць у навучанні прадугледжвае здольнасць узаемадзеянічаць або знаходзіцца ў рэжыме дыялога.

Пры інтэрактыўным узаемадзеянні на занятках па замежнай мове выключаецца дамінаванне аднаго ўдзельніка зносінаў над другім. Такі падыход дазваляе навучыць навучэнцаў крытычнаму мышленню, вырашэнню складаных моўных праблем пры дапамозе аналізу абставін і адпаведнай інфармацыі, прыняццю ўзважаных і прадуманых рашэнняў, удзелу ў дыскусіях. Для гэтага на занятках неабходна арганізаваць індывідуальную, парную і групавую работу, выкарыстоўваць даследчыя праекты, ролевыя гульні і творчыя работы.

Такім чынам, інтэрактыўны падыход пры навучанні замежнай мове ўключае актыўнае ўзаемадзеянне ўсіх навучэнцаў групы, у працэсе якога назіраецца ўзаемаўзбагачальны абмен аўтэнтычнай асабіста значнай інфармацыяй на замежнай мове, пры гэтым набываюцца ўменні міжасабовых зносінаў.

Адзначым, што важным з'яўляецца не толькі навучыць навучэнцаў абменьвацца інфармацыяй на замежнай мове, але і навучыць самому працэсу зносінаў, уменню слухаць і чуць іншых удзельнікаў зносінаў, уменню лагічна і аргументавана выказваць свае думкі ў вуснай або пісьмовай форме, паважліва прымаць чужы пункт гледжання.

Асноўнымі метадычнымі прынцыпамі інтэрактыўнага падыходу да навучання замежнай мове з'яўляюцца наступныя:

1) зносіны на замежнай мове для атрымання і прадукцыравання аўтэнтчнай інфармацыі, якая з'яўляецца цікавай і важнай для ўсіх навучэнцаў групы;

2) сумесная дзейнасць, у якой прысутнічае ўзаемасувязь паміж тымі, хто гавора, слухае і сітуацыйнага кантэксту;

3) змяненне традыцыйнай ролі выкладчыка ў працэсе навучання, якое заключаецца ў дэмакратычным стылі зносін;

4) рэфлектыўнасць навучання, свядомае і крытычнае асэнсаванне дзеянняў, матываў, якасці і вынікаў як выкладчыкам, так і навучэнцамі [2, с. 104].

Адзначым таксама, што на эфектыўнасць працэсу навучання замежнай мове пры інтэрактыўным падыходзе ўплывае рэалізацыя наступных прынцыпаў:

1) комплексны падыход да працэсу навучання з улікам камунікатыўна-сітуацыйнага падыходу;

2) інтэрактыўнасць;

3) дыферэнцыраваны падыход;

4) улік індывідуальных асаблівасцяў навучэнцаў;

5) варыятыўнасць рэжыму работы на занятку;

6) праблемнасць [3, с. 36].

Думаецца, што вышэйзгаданыя прынцыпы інтэрактыўнага падыходу павінны складаць тэарэтычную аснову для правядзення заняткаў па замежнай мове ва ўстановах вышэйшай адукацыі.

Інтэрактыўнае навучанне зносінам прыводзіць да таго, што навучэнцы не толькі вывучаюць мову, але і выпрацоўваюць уменні супрацоўнічаць. Прадуктыўнасць дадзенага ўмення назіраецца за кошт змяненняў стратэгіі ўзаемадзеяння, уключанасці навучэнцаў ва ўзаемадзеянне на занятках па замежнай мове і характару ўзаемадзеяння ў вучэбнай групе. Звернем увагу, што камунікатыўная кампетэнтнасць характарызуецца зменай стылю зносін, разуменнем і пераадоленнем бар'ераў зносін, характарам рашэнняў камунікатыўных задач, талерантнасцю, што, у сваю чаргу, прыводзіць да паўнаты і адэкватнасці зносін у самых разнастайных жыццевых сітуацыях.

Поспех інтэрактыўнага навучання залежыць толькі ад выкладчыка, ад яго здольнасці матываваць навучэнцаў і ствараць умовы для інтэрактыўнага працэсу атрымання ведаў. Педагагічная дзейнасць у працэсе інтэрактыўнага навучання носіць характар спецыфічнай індывідуальнай дзейнасці выкладчыка па каардынацыі адукацыйнай дзейнасці навучэнцаў і яе практычнаму прымяненню ў канкрэтнай прадметнай галіне, арыентуючыся на арганізацыю спантаннага ўзаемадзеяння навучэнцаў.

Да інтэрактыўных метадаў таксама адносяцца дыскусіі, дзелавыя гульні, мазгавы штурм, трэнінгі, кейс-метад і г. д. Перад навучэнцамі

мадэлююцца канкрэтныя сітуацыі, якія набліжаны да рэальных. Навучэнцам неабходна вырашыць пэўную задачу, што прыводзіць да актыўнай уцягнутасці ў працэс навучання замежнай мове.

Адной з найбольш папулярных формаў правядзення інтэрактыўных заняткаў з'яўляецца ролевая гульня, якая заснавана на выкананні навучэнцамі вызначаных ролевых функцый і дзеянняў, якія прадугледжваюць прыняцце таго ці іншага рашэння. У ролевай гульні ўдзельнікі імітуюць паводзіны, які адпавядаюць атрыманай ролі. Правільна арганізаваная ролевая гульня з'яўляецца эфектыўным сродкам развіцця навыкаў прыняцця рашэння.

Не менш папулярнай формай правядзення заняткаў па замежнай мове з'яўляецца дзелавая гульня, у рамках якой навучэнцы развіваюць прафесійнае мысленне і набываюць навыкі прымянення сваіх тэарэтычных ведаў на практыцы. Дзелавая гульня спрыяе развіццю ўмення працаваць у калектыве, весці дыскусіі і выступаць на публіцы.

Актуальнай з'яўляецца гульня па кейс-метаду, якая ўяўляе сабой даследаванне і аналіз рэальных сітуацый з наступнай прапановай магчымых рашэнняў праблемнай сітуацыі.

Адной з найбольш эфектыўных форм стымулявання творчай актыўнасці навучэнцаў з'яўляецца мазгавы штурм, сутнасць якога заключаецца ў тым, што да пачатку работы з навучэнцамі выкладчык фарміруе праблему, задае навучэнцам шэраг пытанняў з мэтай атрымання адказаў. Падчас заняткаў навучэнцы абдумваюць магчымыя варыянты рашэння дадзенай задачы. У канцы занятку выкладчык і навучэнцы падводзяць вынікі і адзначаюць найбольш творчыя ідэі.

Трэба адзначыць, што гульні даюць магчымасць выходзіць за межы традыцыйнага занятку як па замежнай мове, так і па іншых прадметах. Падобная форма арганізацыі працэсу навучання павялічвае магчымасці як выкладчыка, так і навучэнцаў і стымулюе іх да зносін, да дыялогу на замежнай мове ў сваёй групе, дае магчымасць кожнаму навучэнцу пазнаеміцца з рэаліямі іншамовных зносін, не выходзячы са сцен навучальнай установы.

Ролевая гульня ў параўнанні з традыцыйнымі формамі правядзення заняткаў па замежнай мове маюць наступныя перавагі:

1) у ролевай гульні магчыма дасягнуць больш высокага ўзроўню зносін, чым у працэсе традыцыйнага навучання, таму што ролевая гульня ўключае ў сябе рэалізацыю канкрэтнай дзейнасці, напрыклад, абмеркаванне праекта, удзел у канферэнцыі, гутарку з калегамі;

2) ролевая гульня з'яўляецца калектыўнай дзейнасцю, якая прадугледжвае актыўны ўдзел усей групы ў цэлым і кожнага яе члена паасобку;

3) выкананне розных заданняў прыводзіць да канкрэтнага выніку, таму ў навучэнцаў з'яўляецца пачуццё задавальнення ад сумесных дзеянняў і жаданне ставіць і вырашаць новыя задачы [4, с. 156].

Выкарыстанне ролевых гульняў у працэсе навучання замежнай мове ва ўстановах вышэйшай адукацыі магчыма толькі праз мадэляванне натуральных зносін на замежнай мове, у працэсе якога рэалізуецца прынцып навучання. На падрыхтоўчым этапе навучэнцам неабходна авалодаць навыкамі моўнага афармлення камунікатыўных намераў, якія спатрэбяцца для рэалізацыі пастаўленай мэты камунікацыі. У працэсе непасрэднай падрыхтоўкі ролевай гульні выкладчык займаецца апрацоўкай матэрыялу, які ён атрымлівае ад навучэнцаў, вызначае тып гульні, склад удзельнікаў, мэты кожнага ўдзельніка праекта, плануе магчымыя шляхі дасягнення мэт, прагназуе праблемныя сітуацыі, якія могуць з'явіцца пры вырашэнні пастаўленых задач.

Такім чынам, падчас навучання замежнай мове выкарыстанне інтэрактыўных метадаў з'яўляецца вельмі важным, таму што яно забяспечвае фарміраванне камунікатыўнай кампетэнцыі. Інтэрактыўныя метады навучання дазваляюць навучэнцам актыўна ўдзельнічаць у адукацыйным працэсе, фарміруюць і развіваюць іх пазнавальную актыўнасць. Акрамя ведання замежнай мовы навучэнцы атрымліваюць магчымасць развіваць сваю асобу, фарміраваць неабходныя як для будучай прафесійнай дзейнасці, так і для паўсядзённага жыцця навыкі зносін з іншымі людзьмі.

Спіс цытаваных крыніц

1. Мильруд, Р. П. Методика преподавания английского языка = English Teaching Methodology : учеб. пособие для вузов / Р. П. Мильруд. – М. : Дрофа, 2005. – 253 с.
2. Двучичанская, Н. Н. Интерактивные методы обучения как средство формирования ключевых компетенций / Н. Н. Двучичанская. – СПб., 2011. – 287 с.
3. Кларин, М. В. Интерактивное обучение – инструмент освоения нового опыта: Педагогика / М. В. Кларин. – М., 2010. – 241 с.
4. Степанова, С. Н. Применение информационных и образовательных технологий в обучении иностранному языку студентов неязыкового вуза / С. Н. Степанова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2014. – № 9. – С. 156–159.